

LÄRARHANDLEDNING

Av Signe Barfoed, dramapedagog

Kulturhuset Stadsteatern Skärhomen

LUNITA LUNITA

KULTURHUSET
stadsteatern

A woman with long dark hair, wearing a red beanie, a dark jacket with white stripes on the sleeves, and dark pants with white stripes, is sitting on a sand dune. She is looking towards the camera. In the background, there is a large, full moon in a dark blue sky. To the right, a red building with many windows is visible. The overall scene is dimly lit, suggesting dusk or dawn.

OM MATERIALET

Det här materialet kan du se som en inspirationskälla till ett fördjupande efterarbete i klassrummet. Du som lärare känner eleverna bäst och kan förhålla dig fritt till materialets innehåll och övningar samt anpassa dem efter elevernas intressen och behov. Materialet består av en kort uppvärmningsövning, en metod för eftersamtal samt tematiska övningar och diskussionsfrågor knutna till föreställningen **Lunita Lunita**. Övningarna kan göras individuellt, i större eller mindre grupper och knyts till ett flertal skolämnen.

Alla förstår och upplever teater på sitt sätt. Vi har alla individuella erfarenheter med oss som färgar av sig på vår upplevelse av en föreställning, och det finns inga reflektioner som är rätt eller fel – alla har vi rätt till vår egen tolkning! Teaterupplevelsen är dock inte enbart subjektiv utan även kollektiv. Ni som publik är publik tillsammans, och dessutom är både ni och föreställningen en del av vårt gemensamma samhälle. Ett efterarbete i klassrummet kan bidra till ett utbyte av perspektiv och en fördjupad förståelse av både den individuella och den kollektiva upplevelsen. Arbetet kan väcka nya frågor och funderingar hos både elever och lärare, och förhoppningsvis kan det här materialet ge stöd och inspiration i detta.

Mycket nöje!

INFÖR ERT BESÖK

Vi på Kulturhuset Stadsteatern Skärholmen önskar er alla en så bra teaterupplevelse som möjligt, så därför kommer här lite information som vi tycker kan vara bra att ha med sig inför ett besök hos oss.

Berätta gärna för eleverna i god tid att ni ska hit och se föreställningen Lunita Lunita. Förklara till exempel hur ni kommer ta er hit och hur länge ni ska vara här. Berätta också lite om föreställningen ni ska se! På så sätt är ni alla bättre förberedda på vad som ska hända. Låt gärna teaterupplevelsen stå för sig själv utan krav på läxor eller skoluppgifter. Ett eventuellt skolarbete kopplat till föreställningen kan med fördel presenteras efter att eleverna har sett föreställningen.

När ni kommer till Kulturhuset vill vi gärna att en lärare kommer in i foajén först, då kan publikvärdarna ta emot er på bästa sätt. Kom gärna i god tid så ni hinner hänga av er och kanske gå på toaletten i lugn och ro. Publikvärdarna kommer ringa i en klocka när det är dags att samlas. Om ni vill äta medhavd lunch i foajén så meddela oss det i förväg. Oftast går det att lösa bara vi vet om det.

Hos oss är även du som lärare publik. Vi är måna om din upplevelse och vill påminna om att din nyfikenhet och lust smittar av sig på eleverna. Skådespelaren och publikvärdarna är vana vid att möta en ung publik, och hos oss får publiken gärna reagera på det som händer på scenen. Reaktionen kan och får vara

olika. Några kanske måste röra lite på sig, andra kanske skrattar eller kommenterar. Det är helt okej, så länge det inte stör föreställningen. Fråga gärna publikvärdarna på plats om det är något du eller ni som klass undrar!

Vissa elever kan behöva extra information och förberedelse för att det ska kännas tryggt att besöka teatern. I så fall, kontakta gärna vår kommunikatör Fardosa på fardosa.abdalla@kulturhusetstadsteatern.se.

EFTER ERT BESÖK

När ni är tillbaka i klassrummet och ska påbörja efterarbetet kan det vara bra att göra en kort minnesrunda som uppvärmning innan ni sätter i gång. Det bidrar till att skapa ett tillåtande rum och är ett bra sätt att få i gång både kropp och minne.

MINNESRUNDA

Be varje elev skriva ner sitt starkaste minne från föreställningen. Det kan vara kort eller långt, en liten detalj eller en större händelse. Begränsa gärna tiden och uppmuntra eleverna att ta det första de kommer på. Gå därefter ett varv och låt varje elev dela med sig av sitt minne.

EFTERSAMTAL: Beskriva, tolka, associera

Inför ett fördjupande eftersamtal om föreställningen och teaterupplevelsen är det viktigt att påminna eleverna om att alla är fria att göra sina egna tolkningar. Bejaka det eleverna har tagit fasta på och använd deras nyfikenhet som inspiration i det vidare arbetet.

Ett bra sätt att påbörja ett samtal är genom att först beskriva så objektivt som möjligt vad ni har varit med om. Hur såg scenrummet ut? Vilka saker

såg ni på scenen? Vilka färger hade ljuset? Hur lät musiken? Hur såg skådespelaren ut, vad sa hon och vad gjorde hon?

Sedan kan ni börja tolka det som utspelade sig under föreställningen. Kom ihåg, det finns inga rätt eller fel! Vad handlade föreställningen om och vilka teman berördes? Vilka var de olika karaktärerna, och varför gjorde de som de gjorde? Var, i vilken sorts värld och på vilka platser,

ägde berättelsen rum? Vad tror ni föreställningen vill berätta?

Slutligen kan samtalet bli mer associativt och personligt. Vilka frågor eller känslor väcker föreställningen hos dig? Får det dig att tänka på något speciellt? Fanns det delar av föreställningen du kände igen dig i – vilka och på vilket sätt? Är föreställningen relevant och i så fall, varför det?

TEMA: MINNEN – DE LUSTFYLLDA, DE SMÄRTFULLA, DE ÄRVDA

ÖVNING: EN KISTA FULL AV MINNEN

På scenen står en kista med minnen som Luna fått av sin pappa. Ur alla saker väller berättelserna från hennes förflutna fram, berättelserna om vem hon är.

Version 1: Be varje elev skriva en lista över minnen från sin yngre barndom. Det kan vara allt från detaljer som färgen på favoritmuggen och lukten i trapphuset till en större händelse på fritids. Uppmuntra dem även att försöka komma på en specifik sak, ett föremål, som skulle kunna leda tankarna till just det minnet.

Version 2: Eleverna går ihop två och två. Be dem fylla en gemensam kista med saker och minnen från nutiden till deras framtida jag genom att skriva en lista över föremål och specifika minnen kopplade till dessa. Fundera tillsammans och anteckna: Vilka gemensamma minnen skulle ni välja att spara så ni som äldre skulle komma ihåg er tillvaro som ung i Sverige 2025? Det kan vara allt från personliga minnen till mer allmänna, tidstypiska eller platsspecifika saker.

När alla är klara, gå gärna ett varv och låt de par som vill dela med sig av sin kistas innehåll. Det är kanske fler som har samma minnen?

ÖVNING: BREV TILL EN SAKNAD

Lunas saknad efter sin pappa är ett genomgående tema i föreställningen. Hon minns honom, pratar till honom, berättar om honom – berättar att hon saknar honom.

Be eleverna skriva ett brev till någon de saknar. Om någon inte kan komma på en saknad person att rikta sig till, eller inte vill skriva till en verklig person från sig själv, kan man också välja att hitta på en fiktiv eller halvfiktiv karaktär som skriver till en annan påhittad karaktär. Det behöver alltså inte vara ett självbiografiskt brev så länge saknad är brevet tema. Precis som i månritualen kan man skriva på det eller de språk man vill.

Medan eleverna skriver, be dem fundera på följande: Vad saknar du med personen? Varför saknar du just den här personen? Vad är det som fattas dig när personen inte är här? Finns det något med personen du inte saknar, vad i så fall? Hur känns saknaden? Hur lindrar du saknaden? Var gärna konkret och fokusera på detaljerna.

ÖVNING: ATT ÄRVA MINNEN

Lunas pappa flydde en diktatur i Latinamerika och bär på många traumatiska minnen. Det är minnen som gått i arv till Luna, trots att hon aldrig själv upplevt diktatur eller flykt. Luna berättar:

”Min tía Veronica, pappas syster, kom aldrig ut från fängelset. Hon är fortfarande försvunnen. Men pappa lyckades fly, ta sig till Sverige, flyktinglägret i Alvesta och slutligen till Vårby Gård. När han pratar om diktaturen slutar hans ögon glittra. Han säger att det är viktigt att ha socker i fickorna, om militären kommer, så du inte svälter ihjäl i fängelset. Fortfarande, när jag hör helikopter på nätterna, tror jag att det är militären som ska lysa in genom mitt fönster. Det är därför jag ligger med täcket prydligt över mig, så att de inte blir arga om det ser stökigt ut.”

Samtala i helklass eller mindre grupper:

- Hur kommer det sig att föräldrars minnen kan ärvas av deras barn?
- På vilka sätt kan man som barn bära och förkroppsliga andras minnen?
- Kan ni komma på situationer i pjäsen där pappans trauman, oro eller besvikelser påverkar Lunita? Hur inverkar de på henne?
- Vad skapar de för känslor och beteenden?
- Vad är relationen mellan ens släkthistoria och ens egen identitet? På vilka sätt hänger de ihop?
- Vilka bra och dåliga konsekvenser kan ärvda minnen ha?

TEMA: FANTASI, KONST OCH MEDBEROENDE

ÖVNING: FANTASINS KRAFT

"Jag tyckte synd om alla som inte hade en pappa som min. Min pappa var konstnär och han målade tavlor alltså, men också – han målade om livet. Han lärde mig att allt jag behöver för att klara av den stora världen är att ha jättemycket fantasi. För man vet aldrig vad som kan hända. En dag kanske du står där, med bara 10 öre i din ficka – och då ska du kunna skapa din egen rikedom."

Så säger Luna i början av pjäsen. Pappans fantasifullhet och skaparkraft har betytt mycket för deras relation. På gott, men kanske också på ont.

Gör en stor tankekarta tillsammans på tavlan: Vad är fantasi och vad är fantasins kraft? Hur påverkar den människan och dess omvärld? Vad kan man åstadkomma med hjälp av fantasin? Vad är fantasins dåliga sidor? Vilka problem kan fantasi innebära för individen och mellanmännsliga relationer?

DISKUTERA!

- Vad är pappans relation till fantasi i **Lunita Lunita**? På vilka sätt använder pappan sig av fantasi i föreställningen? När och hur använder Lunita sig av fantasins kraft? Fungerar fantasin exempelvis som lek, överlevnad, undanflykt eller gemenskap? Vad betyder fantasin för deras far och dotter-relation? Ta utgångspunkt i textutdraget ovan och kom gärna med andra konkreta exempel från föreställningen.
- Hur hänger fantasi och konstnärskap ihop? Och hur relaterar konstnärligt skapande till det vi kallar verkligheten? "Han målade om livet", säger Luna. Vad menar hon med det, tror ni?
- Var går skiljelinjen mellan fantasi och lögn? Kan ni komma på situationer i pjäsen som belyser denna ofta otydliga gräns?

ÖVNING: KONSTENS FRIHET OCH NORMER

Lunas pappa är konstnär, men i mötet med galleristen i stan blir han avvisad med orden:

"Ja, jättefint vare. Tar mig tillbaka till mexikanskt 70-talsmuralism. Väldigt latinskt! Alltså här ställer vi ju ut modern och samtida konst. Universella uttrycka va. Folk måste ju kunna relatera. Konsten idag va, det är ju det här allmängiltiga. Men, vet du vad – ute i förorten – i Bredäng, finns det en förening med ett gäng latinamerikanska konstnärer. Du borde söka dig till dem, för det här är ju bra sörru! Jag tycker du ska fortsätta måla men din estetik är för smal helt enkelt – för oss alltså."

Mötet sätter fokus på vad som förstås som konstens normer och belyser vem som tar sig rätten att definiera dessa, samt hur detta hänger ihop med rasistiska strukturer och uppdelningen mellan ett "allmängiltigt vi" och ett "annorlunda ni".

Börja med att diskutera vilka normer det finns för konst. Vad är konst? Vem bestämmer det? Hur hänger dessa idéer ihop med exempelvis nationalitet, etnicitet och kön?

Ta fram målarfärg, penslar och papper och uppmuntra varje elev att skapa två konstverk. Ett konstverk görs utifrån de normer som ni nyss diskuterat. Kom ihåg att alla normer inte alltid behöver vara bara dåliga eller begränsande. I det andra konstverket ska eleven försöka lösgöra sig från konstnärliga normer. Man kan antingen försöka att verkligen lyssna inåt på sin egen skaparröst, man kan också försöka vara konkret och skapa i kontrast till specifika normer. När alla är klara kan ni ha er egen utställning eller "exposition" som Lunas pappa säger.

ÖVNING: ATT LEVA MED MEDBEROENDE

Lunas pappa dricker och är våldsam. Det får tragiska konsekvenser för hela familjen och föreställningen belyser de dubbla känslor som man som barn kan ha för missbrukande föräldrar, kanske för alla föräldrar.

Dela in klassen i mindre grupper.

Varje grupp får i uppgift att göra research och kolla upp vad medberoende innebär.

Exempel att utgå ifrån i arbetet: Vad betyder medberoende? Finns det något särskilt med medberoendet när det handlar om en barn-förälder-relation? Hur vet man om man är medberoende eller att någon man känner är det? Vad ska man vara uppmärksam på? Vad kan man göra för att komma ur medberoendet, var kan man få hjälp? Hur hjälper man någon som är medberoende? Innebär en människas missbruk alltid en närståendes medberoende?

Samlas och låt varje grupp presentera vad de kommit fram till.

REFLEKTERA TILLSAMMANS:

Var går gränsen för ett barns lojalitet mot hens föräldrar? Finns det ens en sådan gräns? Hur skulle ni beskriva Lunas lojalitet gentemot sin pappa? Då som barn, och nu som vuxen?

På vilka sätt tar Luna ansvar för sin pappa och hans missbruk i föreställningen? Upplever ni att Luna gör upp med sin pappa och deras komplicerade relation i föreställningen, hurdå i så fall?

TEMA: PLATS OCH IDENTITET

ÖVNING: BARNDOMENS OCH UNGDOMENS PLATSER

I **Lunita Lunita** är Lunas relation till platsen central. Hon refererar till konkreta ställen såsom Vivo, Vårbys kebabhak och bänken vid Skärholmens tunnelbanestation. Platsen blir en del av hennes berättelse om både henne själv och hennes pappa.

Be eleverna fundera en stund över vilka platser som på olika sätt kan relateras till deras barndom eller ungdom och berättelsen om vilka de är som individer. Om de vill kan de göra en lista eller tankekarta.

Därefter ska de välja ut en av platserna att fokusera på. Det kan vara ett större område såsom Vårby Gård eller ett avgränsat område såsom hemma.

Be dem skriva en kortare prosatext om platsen och dess relation till den enskilda elevens identitet. Texten kan vara en dikt, en sång eller liknande. Som en kärleksförklaring, en hyllning eller en uppgörelse – platsen kan ha både bra och dåliga sidor.

Medan de skriver kan du ställa fördjupande frågor i inspirerande syfte: Hur ser platsen ut? Hur är ljuset? Hur luktar det där och vad hör man? Hur känns det att vara där? Vem finns på platsen? Är det inne eller ute? Är platsen offentlig eller privat, kanske hemlig? Vilka känslor väcker platsen? Vilket utrymme har du där? Hur hänger denna plats ihop med din identitet och berättelsen om dig själv?

ÖVNING: PLATSENS BETYDELSE

Skådespelaren Paloma som spelar Luna, och som har varit med och skrivit den delvist självbiografiska pjäsen **Lunita Lunita**, står på en scen vid torget i Skärholmen. Skärholmens torg som tillsammans med omgivande området har varit hennes barndomsplats – det är Lunas hemmaplan. Pappan däremot har erfarenheter av flykt och migration.

Diskutera i helklass eller i mindre grupper:

- Hur påverkar ens barndomsplats ens identitet?
- Hur hänger plats ihop med känslan av tillhörighet? Och är det viktigt att känna att man har en plats som är ens egen? Varför det i så fall?
- Lunas pappa har migrerat från Latinamerika till Sverige och bott på flera olika platser. Får ni någon känsla av hur platserna och förflyttningarna har påverkat honom som person? Hurdå?
- Kan man ta med sig platser inom en? Och i så fall, hur skiljer sig de platser man har inombords från dem som är runt en?

ÖVNING: BERÄTTELSEN OM VÅR PLATS

Platser är med och formar identiteter och gemenskaper – och människorna som befinner sig där är med och formar platsen. Vilka platser är era? Vad betyder dessa platser för er gemenskap? Vad tycker, tänker och känner människorna som är där?

I denna övning får klassen, uppdelade i mindre grupper, göra en ljuddokumentär som kretsar kring elevernas gemensamma närmiljö.

Först ska varje grupp komma överens om en plats som de alla har en relation till och som de skulle kunna kalla "vår plats". Det är berättelsen om eller berättelser från denna plats som ljuddokumentären ska kretsa kring.

Be grupperna komma på ett kreativt upplägg för hur deras dokumentär ska vara. Man kan till exempel göra intervjuer med olika personer, sig själva, bekanta eller okända, och fråga om deras relation till platsen. Man kan också spela in ljud från själva platsen eller presentera historiska fakta eller liknande. Tonen kan vara poetisk, politisk eller humoristisk. Berättandet kan vara linjärt med en tydlig början, mitt och slut, men dokumentären kan lika gärna vara fragmentarisk som ett collage.

Spela in, klipp ihop och ljudlägg. Om ni har möjlighet får projektet gärna sträcka sig över längre tid så eleverna ges tillfälle att verkligen undersöka både temat för dokumentären samt ljudmediets möjligheter och begränsningar, men en kortdokumentär går självklart också utmärkt.

När alla är klara kan ni ha premiär i klassrummet. Släck ner, kanske blunda, och lyssna.

Avsluta gärna med att låta varje grupp dela med sig om sin arbetsprocess. Varför blev det som det blev? Är ni nöjda? Var det något som förvånade er under inspelningen eller klippningen?

VI SOM ARBETAT MED FÖRESTÄLLNINGEN

På scenen

Luna: Paloma Winneth

Manus och koncept: Paloma Winneth och Maja Salomonsson

Regi: Maja Salomonsson

Scenografi: Johanna Mårtensson

Kostym: Anette Fredriksson

Ljus: Raimo Nyman

Kompositör och ljud: Carlos Sepúlveda

Koreograf: Cajsa Godée

Mask: Anna Olofson

Dramaturg: Mia Winge

Belysningsmästare: Hilda Ohlsson

Ljudteknik: Teodor Sydbom Kourkoulis

Rekvisitör och scentekniker: Simon Karlsson

Scentekniker: Björn Eriksson

Producent: Malin Brereton

Kommunikatörer: Saga Nurmi, Fardosa Abdalla, Clara Ivenmyr Strömberg

Lärarhandledning: Signe Barfoed

Dekorchef: Martin Vogel

Verksamhetschef: Beata Mannheimer

Konstnärlig ledare: Maja Salomonsson

Publikvärdar: Camilla Schenell, Marko Gorgis, Miro Samet Hristov,

Oumie Ringqvist Njai, Shanise Maxwell, Solomon Faye Råden,

Zahraa Al Zubiedy, Amanda Axelsson

Föreställningsfoto: Leonard Stenberg

Trailer: José Figueroa

Urpremiär 8 mars 2025

Från 14 år

Spelas på Kulturhuset Stadsteatern Skärholmen

LÄNKAR TILL STÖDORGANISATIONER

BRIS: www.bris.se

Maskrosbarn: www.maskrosbarn.org

